

2.4

*Ekkehard Felder/Katharina Jacob/Beatrix Busse/Sybille Große/
Jadranka Gvozdanović/Antje Lobin/Henning Lobin*

Napomena o literaturi

Prijevod teksta: Iva Petrak

Online priručnik za europsku jezičnu kritiku (HESO) omogućava komparativni uvid u jezičnu kritiku u europskim jezičnim kulturama. Poimanje jezične kritike kao osobite forme promišljanja o jeziku, koja se iz europske komparativne perspektive definira kao "praksa evaluativnog rasuđivanja o jeziku", pojašnjeno je u uvodu prvog sveska.¹

Priručnik periodički izlazi u obliku internetske publikacije na pet jezika, a dosadašnja izdanja bilježe velik broj preuzimanja.² Za one čitateljice i čitatelje koji preferiraju taktilni doživljaj čitanja, publikacija je dostupna i u tiskanom obliku. Na odabrane jezično-kritičke teme postepeno se objavljuju enciklopedijski članci koji obrađuju ključne jezično-kritičke koncepte te su od jezičnog i kulturološkog značaja iz europske perspektive. Cilj je pritom prezentirati povijest koncepta jezične kritike u Europi, pa tako priručnik s jedne strane omogućava jedinstveni uvid u pojedinačne jezične kulture, dok s druge strane uzima u obzir i komparativnu perspektivu istih.

Priručnik obuhvaća uvodni članak, komparativni međujezični članak te članke o pojedinačnim jezicima. Od četvrtog sveska, između uvodnog i komparativnog članka, priručnik sadržava i napomenu o literaturi, a od petog sveska i osnovni članak. U prva četiri sveska uvodni članak, komparativni članak, a od četvrtog sveska i napomena o literaturi dostupni su na svih pet jezika (dakle na njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom jeziku). Članci na jednojezične teme koji se bave jezičnom kritikom u engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom jeziku dostupni su na njemačkom jeziku kao i na jeziku na koji se članak odnosi (dakle, na njemačkom/engleskom, njemačkom/francuskom, njemačkom/

1 Usp. Felder, Ekkehard/Schwinn, Horst/Busse, Beatrix/Eichinger, Ludwig M./Große, Sybille/Gvozdanović, Jadranka/Jacob, Katharina/Radtke, Edgar (2017): Uvod. U: HESO 1/2017, s. 25. <https://doi.org/10.17885/heup.heso.2017.0.23715>.

2 Usp. <https://heup.uni-heidelberg.de/journals/heso/statistics/alldownloads> (posljednji put pristupljeno 30.05.2025).

talijanskom ili njemačkom/hrvatskom). U petom svesku svi članci dostupni su na svih pet jezika.

U novouvedenom osnovnom članku predstavljaju se pojmovi, koncepti ili modeli koji čine okosnicu dotičnog sveska te se isti, ovisno o usmjerenju sveska, smještaju u teorijski i metodički okvir. Osim toga, uspostavljaju se i odnosi s različitim istraživačkim tradicijama unutar filologija. Osnovni članak na taj način služi kao zajednička ishodišna točka koja omogućava detaljniju razradu teme u komparativnom članku kao i člancima na jednojezične teme. U komparativnom članku se iz metaperspektive objedinjuju i uspoređuju ključne ideje koje se potom pobliže razrađuju u člancima o pojedinačnim jezicima. Ovi članci sadržavaju popis literature pa se iz tog razloga ista ne navodi i u komparativnom članku. On eventualno navodi samo one podatke o djelima koji se ne spominju u člancima na jednojezične teme koji slijede u nastavku. Članci na jednojezične teme istražuju osobitosti pojedinih jezika odnosno jezičnih kultura kroz odlomke (i) općenito, (ii) povijesno i (iii) danas. Peto poglavlje obrađuje koncept koji se odnosi na njemački jezik, a šesto koncept koji se odnosi na engleski jezik. Po istom principu, sedmo poglavlje se bavi konceptom u francuskom, osmo u talijanskom, a deveto u hrvatskom jeziku. Kada je riječ o člancima pojedinačnih jezika, popis literature se uvijek navodi i u prijevodu. Na taj su način čitateljice i čitatelji pojedinog prijevoda u mogućnosti razumjeti članak u cijelosti bez gledanja u izvorni članak na njemačkom jeziku. Svi prevedeni članci prilagođeni su standardima za navođenje literature u pojedinim jezicima.

Kada se u priručniku govori o praksi evaluativnog rasuđivanja o jeziku u njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom, naglasak se stavlja u svakom slučaju na povijest i zemljopisno područje spomenutog jezika (primjerice na njemački jezik u Njemačkoj), no pritom se ne zanemaruje ni nadnacionalna perspektiva (primjerice njemački jezik u Austriji, Lihtenštajnu, Luksemburgu ili Švicarskoj). Ovisno o spornom pitanju, kulturi o kojoj se raspravlja te relevantnosti teme proširuje se i diskusija o govornom području određene jezične kulture.

Uzme li se u obzir činjenica da se projekt temelji na pet jezika (njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom), sam naslov *Online priručnik za europsku jezičnu kritiku* može se isprva učiniti pomalo pretencioznim. Iako se zbog ograničenih sredstava u projekt ne može uključiti sve europske jezične kulture, transkulturalni programski cilj

projekta nastoji se ipak naglasiti već i u samom naslovu priručnika. Izbor zastupljenih jezika može se objasniti dvjema činjenicama. Kao prvo, ove jezične kulture odabrane su jer su zanimljive iz komparativne perspektive te na prvi pogled posjeduju neke oprečne karakteristike. S druge strane nastojali smo obuhvatiti sve tri velike europske grupe jezika: germanske jezike (njemački, engleski), romanske jezike (francuski, talijanski) i jedan slavenski jezik (hrvatski). Engleski i francuski jezik dva su velika svjetska jezika znanosti i kulture, a njemački i talijanski predstavnici su dvaju velikih europskih nacionalnih jezika. Hrvatski jezik jedini je slavenski jezik čiju su jezičnu povijest obilježili značajni utjecaji iz raznih jezika: njemačkog (već više od tisuću godina), talijanskog (od kasnog srednjeg vijeka) i francuskog (u 19. i u 20. stoljeću). Ovakva situacija otvara dodatnu perspektivu u europskom kontekstu. Nadalje, izbor jezika uvjetovan je i područjem rada znanstvenih suradnica i suradnika koji sudjeluju u projektu iz Heidelberga, Mannheima, Kölna i Mainza.

Priručnik *Handbuch Europäische Sprachkritik Online* (HESO) publikacija je projektne grupe *Europäische Sprachkritik Online* (ESO). Sjedište projekta ESO je Europski centar za lingvistiku (*Europäisches Zentrum für Sprachwissenschaften*, EZS) koji objedinjuje suradnju Fakulteta modernih jezika Sveučilišta u Heidelbergu (*Neuphilologische Fakultät der Universität Heidelberg*) i Leibniz-Instituta za njemački jezik u Mannheimu (*Leibniz-Institut für Deutsche Sprache in Mannheim*, IDS). Osim voditelja katedri i njihovih suradnica i suradnika, u projekt su uključeni i članovi savjetodavnog odbora, koji svojim stručnim znanjem osiguravaju kvalitetu publikacije kroz postupak dvostruke anonimne recenzije (*Double-Blind-Peer-Review*).³ Članci projektne grupe objavljuju se u obliku internetskog priručnika (*Online-Handbuch*). Online platforma omogućuje jednostavan pristup priručniku putem sažetaka te sadržava dodatne informacije kao i pristup blogu na kojem se također opisuje međuodnos jezične i društvene kritike.⁴ Online priručnik i online platforma internetski su povezani, a namijenjeni su znanstvenicima, znanstvenim novacima te studentima raznih filoloških smjerova kako u Njemačkoj tako i u inozemstvu. Ciljana skupina uz to obuhvaća i sve ostale discipline društvenih i kulturoloških usmjerenja.

3 Usp. https://heiup.uni-heidelberg.de/journals/heso/advisory_board (posljednji put pristupljeno 30.05.2025).

4 Usp. www.europsprachkritik.com (posljednji put pristupljeno 30.05.2025).

